

Särskild behörighet

ANSÖKNINGAR OCH BESLUT OM ANDRA KRAV ÅRET 2004 **Regeringsuppdrag**

Högskoleverkets rapportserie 2005:10 R

 HÖGSKOLEVERKET
National Agency for Higher Education

Särskild behörighet

ANSÖKNINGAR OCH BESLUT OM ANDRA KRAV ÅRET 2004 **Regeringsuppdrag**

Högskoleverket • Luntmakargatan 13 • Box 7851, 103 99 Stockholm
tfn 08-563 085 00 • fax 08-563 085 50 • e-post hsv@hsv.se • www.hsv.se

Särskild behörighet

ANSÖKNINGAR OCH BESLUT OM ANDRA KRAV ÅRET 2004 Regeringsuppdrag

Utgiven av Högskoleverket 2005

Högskoleverkets rapportserie 2005:10 R

ISSN 1400-948X

Innehåll: Högskoleverket, utredningsavdelningen, **Nils Olsson**

Formgivning: Högskoleverkets informationsavdelning

Tryck: Högskoleverkets vaktmästeri, Stockholm, februari 2005

Tryckt på miljömärkt papper

Innehåll

Sammanfattning	5
Uppdraget	7
Regelverk	7
Ansökningar till Högskoleverket 2004	8
Högskoleverkets beslut	9
Bilaga	II
Andra krav – ansökningar och beslut år 2004	II

Sammanfattning

Regeringen gav i regleringsbrevet för år 2004 Högskoleverket uppdraget att redovisa i vilken omfattning, för vilka utbildningar och på vilka grunder verket medgivit att högskolorna får ställa andra krav än de som anges i fastställda standardbehörigheter.

Antalet ansökningar under år 2004 som rör andra krav är relativt få. Sammanlagt har Högskoleverket under år 2004 mottagit och behandlat *fem* ansökningar från högskolorna angående andra krav än standardbehörigheter. Tre av dessa rörde utbildningar som leder till yrkeshögskoleexamen. De resterande två ansökningarna gällde fristående kurser som handlade om fortbildning av yrkesverksamma lärare som saknar lärarexamen.

De andra krav som högskolan velat ställa upp för behörighet till dessa utbildningar handlar om att försäkra sig om att de studerande uppnått lägst betyget Godkänd från vissa gymnasiekurser, t.ex. Matematik A. Krav på barnskötarutbildning eller annan relevant yrkesutbildning om minst två år samt arbetslivserfarenhet som lärare finns i ansökan som gäller fristående kurser för lärare. En ansökan (Ambulanssjukvårdarprogrammet) innehåller krav på körkort B och ettårig allmän arbetslivserfarenhet.

Högskoleverket har beviljat alla ansökningar under år 2004. I samtliga fall grundar sig besluten på en bedömning av om förkunskapskraven är helt nödvändiga i relation till utbildningarnas innehåll och den målgrupp studenter som utbildningen riktas till.

Uppdraget

Regeringen gav i regleringsbrevet för 2004 Högskoleverket uppdraget att redovisa i vilken omfattning, för vilka utbildningar och på vilka grunder verket medgivit att högskolorna får ställa andra krav än de som anges i fastställda standardbehörigheter. En redovisning av detta skulle lämnas senast den 11 april 2005.

Högskoleverket har under år 2004 behandlat fem ansökningar från högskolorna angående andra krav än standardbehörigheter. Högskoleverket lämnar följande redovisning med anledning av uppdraget.

Regelverk

De särskilda behörighetskrav som ställs för tillträde till utbildningar vid de svenska högskolorna kan beslutas av högskolorna själva eller av Högskoleverket. Högskoleverkets ansvar gäller utbildningar som vänder sig till nybörjare. Dessa kan indelas i två grupper utifrån den roll Högskoleverket har:

- I. UTBILDNINGAR SOM LEDER TILL YRKESEXAMEN MED UNDANTAG FÖR KONSTNÄRLIGA UTBILDNINGAR. Ett exempel på en sådan utbildning är läkarprogrammet som leder till läkarexamen. För dessa bestämmer Högskoleverket vilken av ett antal standardbehörigheter som ska gälla för en viss utbildning. Vilka standardbehörigheter som finns att välja bland bestäms också av Högskoleverket.
2. ÖVRIGA UTBILDNINGAR – DVS. FRISTÅENDE KURSER OCH PROGRAM SOM INTE LEDER TILL YRKESEXAMEN. Exempel på sådana utbildningar är fristående kurser på A-nivå och utbildningar som leder till magisterexamen, kandidatexamen och högskoleexamen. För dessa bestämmer högskolan vilka av de av Högskoleverket fastställda standardbehörigheterna som ska gälla.

7 kap.7–9 §§ Högskoleförordningen gäller särskild behörighet. Högskolorna beslutar själva om särskilda behörighetskrav för utbildningar som *inte* vänder sig till nybörjare. Exempel på sådana utbildningar är fristående kurser på B-, C- och D-nivå.

Undantagsregler

Möjligheter för högskolorna att använda *andra* formella behörighetsvillkor än standardbehörigheter till utbildningar som vänder sig till nybörjare finns under vissa förutsättningar eller efter ansökan till Högskoleverket. För det första kan högskolorna, om det finns särskilda skäl, ställa *lägre* krav än de som

anges i standardbehörigheterna¹. För det andra kan högskolorna, om de vill ställa *högre* krav än de som anges i standardbehörigheterna, ansöka om detta hos Högskoleverket. Högskoleverkets bemyndigande att tillåta andra krav än standardbehörigheter uttrycks i Högskoleförordningen 7 kap. 9 §.

En ny bestämmelse är att Högskoleverket från och med år 2003 har bemyndigande att ge tillstånd för andra krav än standardbehörigheter både för utbildningar som leder till yrkesexamen och till de utbildningar som inte leder till yrkesexamen.

De krav som får ställas utöver standardbehörigheter ska, förutom att vara helt nödvändiga, också uppfylla andra villkor som anges i Högskoleförordningen 7 kap. 7 § första stycket:

”De krav på särskild behörighet som ställs skall vara helt nödvändiga för att studenten skall kunna tillgodogöra sig utbildningen. Kraven får avse

- 1 kunskaper från en eller flera kurser i gymnasieskolans nationella eller specialutformade program eller motsvarande kunskaper,
- 2 kunskaper från en eller flera högskolekurser,
- 3 andra villkor som betingas av utbildningen eller är av betydelse för det yrkesområde som utbildningen förbereder för.”

Ansökningar till Högskoleverket 2004

År 2004 inkom totalt fem ansökningar till Högskoleverket angående andra krav. Tre av dessa ansökningar gällde utbildningar som leder till yrkeshögskoleexamen. De andra två var vidareutbildningar för icke-behöriga yrkesverksamma lärare. Samtliga bifölls.

Från att ha varit någon enstaka per år sedan år 1999 var antalet ansökningar 12 år 2003. Att antalet ansökningar ökade år 2003 hänger samman med inrättandet av den nya yrkeshögskoleexamen och med att Högskoleverket fick ett nytt bemyndigande att ge tillstånd för andra krav för tillträde till utbildningar som leder till denna examen. Då antalet ansökningar under år 2004 var endast fem till antalet går det inte att se några generella tendenser bland ansökningarna. Det går t.ex. inte att se för vilken typ av utbildningar ansökningarna är vanligast, eller vilka högskolor som mest utnyttjar möjligheten att ansöka.

Ansökningar som gäller yrkeshögskoleutbildningar

Tre av ansökningarna gäller olika yrkeshögskoleutbildningar. Kategorin yrkeshögskoleutbildningar består av tvååriga utbildningar från en rad områden som

1 Om det finns särskilda skäl, får högskolan besluta om undantag från något eller några behörighetsvillkor. En högskola skall göra undantag från något eller några behörighetsvillkor om sökanden har förutsättningar att tillgodogöra sig den sökta utbildningen utan att uppfylla behörighetsvillkoren (7 kap. 3 § Högskoleförordningen).

främst riktar sig till dem som genomgått gymnasieskolan med yrkesinriktning. Yrkehögskoleutbildningen har som särskilt behörighetskrav Standardbehörighet A, vilket innebär grundläggande behörighet. Regeringen ansåg i prop. 2001/02:15 *Den öppna högskolan* att grundläggande behörighet borde räcka som krav för yrkehögskoleutbildningen men också att yrkesspecifika krav skulle få ställas upp efter tillstånd från Högskoleverket.

De ansökningar som inkom 2004 avsåg driftteknikerprogrammet och ambulanssjukvårdarprogrammet vid Örebro universitet, samt programmet för inredning och butikskommunikation vid Växjö universitet. De särskilda krav som högskolorna har velat ställa är att de studerande uppnått lägst betyget Godkänd från vissa gymnasiekurser. En ansökan innebär också krav på körkort och arbetslivserfarenhet (ambulanssjukvårdarprogrammet).

Ansökningar som gäller fortbildning

De resterande två ansökningarna kommer från Malmö högskola och rör fortbildning av yrkesverksamma lärare som saknar lärarexamen. De ytterligare krav förutom grundläggande behörighet högskolan velat ställa är krav på arbetslivserfarenhet som lärare, barnskötarutbildning eller motsvarande, annan relevant yrkesutbildning om minst två år och godkända gymnasiekurser i svenska, engelska och samhällskunskap.

Högskoleverkets beslut

Högskoleverket har haft att ta ställning till om de särskilda förkunskapskraven är helt nödvändiga i meningen att de varit en förutsättning för att tillgodogöra sig utbildningen i fråga. De särskilda förkunskapskrav som högskolorna i fråga har åberopat har jämförts med innehåll i läroplaner och målgrupper för utbildningen i fråga. Arbetet involverar också dialogkontakter med utbildningsansvariga angående sådant som förtydligande av behörighetskrav. Högskoleverket har beviljat samtliga ansökningar år 2004 med motiveringen att de särskilda förkunskapskraven varit berättigade med hänsyn till utbildningens innehåll och karaktär.

Bilaga

Andra krav – ansökningar och beslut år 2004

Lärosäte	Utbildning	Behörighetskrav i ansökan	Beslut
Malmö högskola	Barndoms- och ungdomsvetenskap 80 poäng på halvfart-distans (fristående kurs)	<ol style="list-style-type: none"> 1 Grundläggande behörighet. 2 Lägst betyget godkänd i engelska A, samhällskunskap A och svenska B/svenska som andraspråk B. 3 Barnskötarutbildning eller motsvarande. 4 Minst 5 års erfarenhet av arbete som barnskötare i förskola/förskoleklass. 5 Pågående anställning som barnskötare om minst halvtid med placering i förskola. 	Bifall
Malmö högskola	Läraryrkesutbildning 60 poäng på halvfart-distans (fristående kurs)	<ol style="list-style-type: none"> 1 Grundläggande behörighet. 2 Lägst betyget godkänd i svenska B/svenska som andraspråk B eller motsvarande. 3 Tillräckliga kunskaper i engelska för att kunna följa föreläsningar, söka information och läsa facklitteratur. 4 Relevant yrkesutbildning om minst 2 år. 5 Minst tre års kvalificerad och relevant yrkeserfarenhet. 6 Minst 50 procents anställning som yrkeslärare vid gymnasieskola eller vuxenundervisning inom den inriktning som utbildningen avser. 	Bifall
Örebro universitet	Driftteknikerprogrammet (yrkes-högskoleutbildning)	Grundläggande behörighet samt lägst betyget godkänd i Matematik kurs A.	Bifall
Örebro universitet	Ambulanssjukvårdarprogrammet (yrkeshögskoleutbildning)	Grundläggande behörighet, körkort B samt ett års arbetslivserfarenhet.	Bifall
Växjö universitet	Programmet för inredning och butikskommunikation (yrkeshögskoleutbildning)	Grundläggande behörighet samt lägst betyget godkänd i Matematik kurs A och Samhällskunskap kurs A.	Bifall

Högskoleverket är en central myndighet för frågor som rör universitet och högskolor. Verket arbetar med kvalitetsbedömningar, tillsyn, uppföljningar, utveckling av högre utbildning, utredningar och analyser, bedömning av utländsk utbildning och studieinformation.

Högskoleverkets rapportserie 2005:10 R
www.hsv.se